

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la recursurile declarate de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, și de Ministerul Justiției,

în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Vreamea Valeriu către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-287/24
NR. PIGD 2-22171577-01-2ra-04032024)

Instanța de apel a apreciat eronat suma prejudiciului moral compensat în temeiul Legii nr.1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru: jud. A. Sandu
Curtea de Apel Chișinău: jud. I. Secrieru, M. Anton, V. Cotorobai

21 mai 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa părților recursurile declarate de avocatul Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, și de Ministerul Justiției,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Gheorghe Stratulat,

Oxana Parfeni, *judecători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 22 noiembrie 2022, avocata Lungu Cristina, în interesele lui Vreamea Valeriu, a formulat cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, prin care a solicitat încasarea din bugetul statului, prin intermediul Ministerului Justiției, a sumei de 100 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral, precum și a sumei de 5000 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistență juridică (f. d. 5-12).

2. În motivarea cererii de chemare în judecată, reprezentantul reclamantului a indicat, că Vreamea Valeriu a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. ***** (1) Cod penal, precum că având calitatea de reclamant, în cadrul ședinței din luna *****, în cauza civilă depusă de ,, *****. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, a prezentat probe false instanței de judecată, manifestate prin declarație necorespunzătoare și cu rea voință a încercat să influențeze procesul de efectuare a justiției.

3. Mai declară reclamantul, că prin sentința din *****. emisă de Judecătoria *****, reclamantul a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****, iar cu intervenirea termenului de prescripție tragerii la răspundere penală, procesul penal a fost încetat în privința sa.

4. Ulterior, prin decizia Curții de Apel Bălți din 20 septembrie 2022 a fost casată sentința *****. și a fost emisă o nouă hotărâre, prin care, în temeiul art. 390 alin. (1) pct. 3) Cod de procedură penală a fost achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

5. Consideră că dispune de dreptul subiectiv la repararea prejudiciului moral în baza Legii nr.1545, cauzat prin tragerea ilegală la răspundere penală, în condițiile în care în privința sa a fost emisă o sentință /decizie de achitare, rămasă definitivă și irevocabilă. Prejudiciul cauzat în urma derulării procedurilor respective pe o perioadă îndelungată de examinare în instanța de fond: 25 septembrie 2019-15 aprilie 2022, instanța de apel: 30 mai 2022-20 septembrie 2022, cât și incertitudinea unei soluții finale, suferințe

psihologice, afectările emoționale, disconfortul suportat îl estimează în sumă de 100 000 lei, ce reprezintă o satisfacție echitabilă în raport cu prejudiciul suportat.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

6. Prin hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru acțiunea a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Vreema Valeriu prejudiciul moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești în cauza penală de învinuire în baza art. *****. finisată cu adoptarea de Curtea de Apel *****. (dosarul *****.) prin care persoana a fost achitată pe motiv că fapta inculpatului nu întrunește elementele infracțiunii, în mărime de 20 000 lei și cheltuielile de asistență juridică în prezenta cauză în mărime de 5 000 lei, în total 25 000 lei (f.d.57, 65-69).

7. În motivarea soluției sale instanța de fond a reținut, că reclamantul Vreema Valeriu prin sentința din *****. emisă de Judecătoria *****. a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****. Cod penal, dar în final a fost achitat prin decizia *****. , pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii. Astfel, se consideră că acesta a suportat suferințe fizice și psihice, fiindu-i afectate drepturile garantate de CEDO cât și de Constituția RM. Respectiv, persoana este subiect cu drept de sesizare a instanței de judecată prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

8. Cu referire la solicitarea de încasare a prejudiciului moral în mărime de 100 000 lei, instanța de fond a apreciat-o ca fiind una excesivă, considerente din care a hotărât admiterea acesteia parțial, și a dispus încasarea de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul reclamantului a sumei de 20 000 lei cu titlu de prejudiciu moral, în rest, suma care depășește cuantumul sus-indicat s-a respins, ca neîntemeiată.

9. Cu referire la cerința privind încasarea cheltuielilor de asistență juridică în sumă de 5000 lei, instanța de fond a reținut că este necesar de a încasa din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui Vreema Valeriu, suma de 5 000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, acestea fiind reale, necesare, rezonabile.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

10. Nefiind de acord cu soluția instanței de fond, la 02 martie 2023, avocata Lungu Cristina, în interesele lui Vreamea Valeriu, a contestat cu apel hotărârea primei instanțe, ulterior, la 14 aprilie 2023, prin intermediul oficiului poștal, a prezentat apelul motivat solicitând casarea parțială a acesteia, în latura neadmisă a acțiunii, cu pronunțarea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral (f.d. 59-61, 73-78).

11. De asemenea, nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la 09 martie 2023, Ministerul Justiției, reprezentat de Bejan Vadim, a declarat apel, ulterior la 18 mai 2023, a prezentat apelul motivat, solicitând casarea hotărârii, cu emiterea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii (f.d. 63, 82-87).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

12. Prin decizia din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins cererea de apel declarată de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Vreamea Valeriu. S-a admis apelul declarat de Ministerul Justiției.

S-a modificat hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, pronunțată în cadrul cauzei civile intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Vreamea Valeriu împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată și s-a micșorat quantumul prejudiciului moral încasat de la suma de 20 000 (douăzeci mii) lei la suma de 5 000 lei și cheltuielile de asistență juridică de la suma de 5 000 lei la suma de 2 000 lei (f. d. 112, 113-118).

13. Instanța de apel a apreciat că instanța de fond corect a stabilit starea de fapt, corect a identificat și aplicat cadrul legal litigiului dedus judecății și corect a constatat existența criteriilor, cumulului de circumstanțe și situației, ce impune survenirea răspunderii Statului pentru acțiunile organelor și instituțiilor sale în cadrul procedurii penale derulate în privința lui Vreamea Valeriu. Or, Vreamea Valeriu a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****, iar cu intervenirea termenului de prescripție tragerii la răspundere penală procesul penal a fost încetat în privința acestuia. Prin decizia *****, a fost casată sentința Judecătoriei *****, și a fost emisă o nouă hotărâre în privința lui Vreamea Valeriu învinuit în baza art. *****, 1, prin care în temeiul art. 390 alin. (1) pct. 3 Cod de procedură penală a fost achitat, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

14. Instanța de apel a apreciat argumentele Ministerului Justiției referitoare la lipsa temeiurilor pentru înaintarea acțiunii de încasare a prejudiciului moral, ca fiind declarative, și fiind în contradicție cu starea reală de fapt stabilită de instanță și cu cadrul legal aplicabil, deoarece, în speță se întrunesc temeiurile stabilite de art. 3 lit. a) și art. 6 lit. a) al Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii.

15. Instanța de apel a admis argumentele Ministerului Justiției cu privire la caracterul excesiv al sumei solicitate cu titlu de prejudiciu moral adjudecat și a modificat soluția instanței de fond prin micșorarea sumei echivalentului bănesc al compensației prejudiciului moral cauzat, acordat în calitate de despăgubire pentru daunele morale cauzate.

16. Prin urmare, instanța de apel a constatat că suma de 20 000 lei dispusă spre încasare reprezintă o sumă excesivă, aceasta fiind micșorată până la suma de 5 000 lei, fiind rezonabilă și echitabilă, acordând o despăgubire utilă și suficientă, compensatoare pagubelor de ordin moral cauzat persoanei vizate, această despăgubire corespunzând și criteriilor de despăgubire stabilite de CtEDO prin jurisprudența sa.

17. La fel, instanța de apel a considerat necesar de a compensa parțial cheltuielile de judecată suportate de Vreame Valeriu în prezentul proces civil, cheltuieli formate din plata pentru serviciile avocatului, în sumă de 2 000 lei, valoarea acestora stabilită de instanța de fond fiind una exagerată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

18. La 29 februarie 2024, prin intermediul oficiului poștal, avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreame, a declarat recurs împotriva deciziei din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea parțială a deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe în partea neadmisă a acțiunii, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie admisă integral (f. d. 122-127).

19. În motivarea recursului, avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreame, a reiterat circumstanțele de fapt invocate și în cererea de apel. Totodată, își exprimă dezacordul față de decizia adoptată în latura neadmisă a acțiunii, indicând în acest context că cauza penală de învinuire a lui Valeriu Vreame de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. *****, s-a examinat în instanțele de judecată pe parcursul a 3 ani.

20. Astfel, își exprimă dezacordul că instanța de apel a decis încasarea prejudiciului moral din contul intimatului doar în sumă de 5 000 lei și a

micșorat cuantumul cheltuielilor de asistență juridică de la suma de 5 000 lei la suma de 2 000 lei.

21. La 22 aprilie 2024, Ministerul Justiției al RM, reprezentat de Daniel Pantea, a declarat recurs împotriva deciziei din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri, prin care acțiunea să fie respinsă, ca neîntemeiată (f.d. 133-135).

22. În motivarea recursului a invocat prevederile art. 432 alin. (1) lit. a), b) și e) din Codul de procedură civilă și anume că interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție, prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție, hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

23. Recurentul Ministerul Justiției al RM, cu referire la prevederile Legii nr.1545-XIII din 25 februarie 1998, consideră că instanța de apel, la emiterea deciziei recurate, a aplicat eronat normele de drept material ce țin de încasarea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

24. Totodată, consideră că atât instanța de fond cât și instanța de apel corect au stabilit că în privința lui Valeriu Vreamea a fost emisă o sentință de achitare, însă, opinează că, motivarea instanțelor precum că, Valeriu Vreamea este în drept să solicite compensarea prejudiciului cauzat în conformitate cu prevederile Legii nr.1545, este nefondată și eronată.

25. În acest context, indică că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului de instrucție, sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

TERMENUL DE DECLARARE A RECURSULUI

26. Art. 434 alin. (1), (2) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

27. Din materialele dosarului rezultă că decizia instanței de apel a fost emisă la data de 19 octombrie 2023 (f.d.112-118), care a fost comunicată părților participante la proces la 18 martie 2024, prin intermediul poștei electronice (f.d. 119).

28. Astfel, se constată că avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 29 februarie 2024, în termenul legal.

29. Totodată, se constată că și Ministerul Justiției al RM, reprezentat de Daniel Pantea, a declarat recursul la 22 aprilie 2024, cu respectarea termenului legal de contestare a actului judecătoresc.

30. La 24 noiembrie 2024, prin intermediul poștei electronice, în adresa Ministerului Justiției a fost expediată copia recursului declarat de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, iar în adresa avocatei Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, a fost expediată copia recursului declarat de Ministerul Justiției al RM. Totodată, în adresa Procuraturii Generale a RM au fost expediate recursurile declarate de avocatul Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, și de Ministerul Justiției al RM, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele dosarului (f. d. 140-145). Până la data stabilită pentru examinarea admisibilității recursurilor, Procuratura Generală a RM nu a făcut uz de dreptul procedural și nu a depus referință.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

31. Art. 440 alin. (3) din Codul de procedură civilă (în redacția Legii nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative, în vigoare de la 01 septembrie 2023):

„(3) Dacă este considerat admisibil, completul examinează recursul în fond.”

32. Art. 432 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție ”

33. Art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs, legalitatea hotărârii contestate prin prisma temeiurilor prevăzute la art. 432. Instanța invocă, din oficiu, neatragera în proces a persoanelor ale căror drepturi sunt lezate prin hotărâre.”

34. Art. 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă:

„(1) Instanța, după ce judecă recursul, este în drept:

f) să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe;”

35. Art. 2 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești:

acțiuni ilicite - acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

36. Art. 3 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești:

(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestrul a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a stampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

37. Art. 6 lit. a) și b) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești:

a) dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare.

38. Art. 11 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești:

(1) Mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare:

a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă;

- b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată;
- c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei;
- d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată;
- e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei;
- f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice;
- g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate;
- h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție.

(2) Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art.219 alin.(4) din Codul de procedură penală.

(3) În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

39. Art. 2007 alin. (1) lit. a) din Codul civil:

(1) Prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri:

a) condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea;

40. Art. 2036 alin. (1) – (3) din Codul civil:

(1) În cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri.

(2) Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial.

(3) Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

41. Art. 2037 alin. (1) – (3) din Codul civil:

(1) Mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate.

(2) Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate.

(3) La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului.

42. Art. 66 alin. (3) din Codul de procedură penală:

(3) În cazul în care învinuirea nu a fost confirmată, învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la reabilitare.

43. Art. 390 alin. (3) din Codul de procedură penală:

(3) Sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.

44. Art. 117 alin.(1) din Codul de procedură civilă:

„(1) Probe în cauze civile sânt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.”

45. Art. 121 din Codul de procedură civilă:

„Instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.”

46. Art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, statuează că:

„Instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.”

47. Art. 90 lit. i) din Codul de procedură civilă:

i) „Din cheltuielile de judecare a cauzei fac parte: cheltuielile de asistență juridică”;

48. Art. 94 alin. (1) din Codul de procedură civilă:

(1) „Instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cerere, părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pârâtului - proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului.”

49. Art. 96 alin. (1) din Codul de procedură civilă, prevede că:

(1) „Instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile

MOTIVAREA INSTANȚEI

50. Verificând argumentele invocate în recursuri, prin prisma materialelor administrate cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, reprezentat de Daniel Pantea, urmează a fi respins, iar recursul declarat de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, urmează a fi admis, casată integral decizia din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și menținută hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din considerentele ce urmează.

51. Recapitulând esența litigiului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că Vreamea Valeriu a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****, precum că având calitatea de reclamant,

în cauza civilă depusă de *****. cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată, în cadrul ședinței din luna august 2016, a prezentat probe false instanței de judecată, manifestate prin declarație necorespunzătoare și cu rea voință a încercat să influențeze procesul de efectuare a justiției.

52. Prin sentința din *****. Vremea Valeriu a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****., iar în legătură cu intervenirea termenului prescripției tragerii la răspundere penală, procesul penal a fost încetat în privința acestuia.

53. Totodată, Completul de judecată reține că prin decizia din *****. a fost casată sentința din *****. a Judecătorei Edineț, sediul Briceni și emisă o nouă hotărâre prin care Vremea Valeriu învinuit în baza art. *****. Cod penal a fost achitat, în temeiul art. 390 alin. (1) pct. 3) din Codul de procedură penală, pe motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

54. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că cauza penală de învinuire a lui Vremea Valeriu de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****. s-a examinat de instanța de fond, în decurs de doi ani și șase luni, începând cu *****., iar de către instanța de apel în decurs de trei luni, începând cu *****..

55. Înaintând prezenta acțiune în instanța de judecată, avocata Lungu Cristina, în interesele lui Vremea Valeriu, a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, a sumei de 100 000 lei, cu titlu de prejudiciu moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și compensarea cheltuielilor de judecată în sumă de 5 000 lei pentru asistență juridică.

56. Reclamantul Vremea Valeriu a precizat că a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. *****. Cod Penal, invocând tragerea ilegală la răspundere penală și examinarea cauzei penale în perioada *****. .

57. Fiind investită cu judecarea acțiunii în prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, prin hotărârea din 27 februarie 2023, a admis parțial acțiunea formulată de Vremea Valeriu, fiind dispusă încasarea din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Vremea Valeriu prejudiciul moral în mărime de 20 000 lei, cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, precum și cheltuielile de asistență juridică în prezenta cauză în mărime de 5 000 lei, în total 25 000 lei (f.d.57, 65-69).

58. Rejudecând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 19 octombrie 2023, a respins cererea de apel declarată de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Vremea Valeriu, și a admis apelul declarat

de Ministerul Justiției. A modificat hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru și a micșorat cuantumul prejudiciului moral, încasat din contul bugetului de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Vremea Valeriu, de la suma de 20 000 lei la suma de 5 000 lei și cheltuielile de asistență juridică de la suma de 5 000 lei la suma de 2 000 lei (f. d. 112, 113-118).

59. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție punctează că art. 2 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998 definește „acțiunile ilicite” ca fiind acțiunile sau inacțiunile organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infracțiuni).

60. Potrivit art. 3 alin. (1) din Legea nr. 1545/1998, este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată; e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare. Iar potrivit alin. (2) al aceluiași articol, prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

61. În conformitate cu prevederile art. 6 lit. a) din Legea nr. 1545/1998, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul: devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare.

62. Prevederi similare se regăsesc și în conținutul art. 2007 alin. (1) lit. a) din Codul civil, potrivit căruia, prejudiciul cauzat persoanei prin acțiunile

organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanei responsabile, în următoarele cazuri: condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea.

63. Prin prisma art. 10 Legea nr. 1545/1998, dreptul persoanei fizice la repararea prejudiciului moral în mărimea și în modul stabilit de prezenta lege apare în cazurile specificate la art. 6.

64. În corespundere cu art.11 alin. (1) lit.a)-h), alin. (2) și (3) al Legii indicate, mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. Instanța de judecată va determina mărimea compensației și în baza criteriilor specificate la art. 219 alin.(4) din Codul de procedură penală. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

65. De altfel, în conformitate cu art. 66 alin. (3) din Codul de procedură penală, în cazul în care învinuirea nu a fost confirmată, învinuitul sau, după caz, inculpatul are dreptul la reabilitare.

66. Iar, în conformitate cu art. 390 alin. (3) din Codul de procedură penală, sentința de achitare duce la reabilitarea deplină a inculpatului.

67. În sensul normelor precitate, dreptul persoanei la repararea prejudiciului material și moral apare, inclusiv în situația tragerii ilegale la răspundere penală.

68. Conform art. 2036 alin. (1)-(3) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de lege, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului, faptei ilicite în cazul în care

prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

69. Potrivit art. 2037 alin. (1)-(3) din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciu moral se determină de către instanța de judecată în funcție de caracterul și gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului, dacă vinovăția este o condiție a răspunderii, și de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacție echitabilă persoanei vătămate. Caracterul și gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanța de judecată, luând în considerare circumstanțele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităților de viață familială și socială, precum și statutul social al persoanei vătămate. La determinarea despăgubirii, instanța de judecată va tinde să acorde o despăgubire care, pe de o parte, are o mărime comparabilă cu cea acordată în mod obișnuit în împrejurări similare și, pe de altă parte, ia în cont particularitățile cazului. La cuantificarea daunelor ce urmează a fi acordate reclamantului, se rețin consecințele produse pe plan social și profesional, imaginea, durata în timp a încălcărilor drepturilor.

70. Completul de judecată notează că înaintarea învinuirii lui Vremea Valeriu în săvârșirea infracțiunii prevăzute la art. 310 alin. (1) din Codul penal și transmiterea cauzei penale pentru examinare în instanța de judecată competentă, cu achitarea ulterioară a acestuia din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii imputate, echivalează cu tragerea ilegală la răspundere penală.

71. Respectiv, ca efect al achitării lui Vremea Valeriu din motivul neîntâlnirii elementelor infracțiunii în acțiunile acestuia, a luat naștere dreptul reclamantului de a solicita repararea prejudiciului în temeiul Legii nr. 1545/1998.

72. Or, caracterul ilicit al acțiunilor organului de urmărire penală și al procuraturii se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere penală.

73. Astfel, Completul Curții Supreme de Justiție conchide că, atât instanța de fond, cât și instanța de apel, au stabilit corect raportul juridic litigios, au identificat corect normele ce-l guvernează și au stabilit corect natura dreptului încălcat. Însă, instanța de apel, la stabilirea cuantumului sumei ce urmează a fi încasată cu titlu de reparare a prejudiciului moral, nu a ținut cont de jurisprudența constantă pe marginea acestei categorii de litigii, precum și de criteriile de determinare a mărimii compensației pentru

prejudiciul moral cauzat, motiv din care va menține hotărârea primei instanțe.

74. În aceste condiții, Completul de judecată are obligația de a stabili o despăgubire al cărei quantum să fie corelat, pe de o parte, cu standardele jurisprudențiale conturate în cauze similare, iar, pe de altă parte, să reflecte particularitățile factuale și juridice ale cauzei deduse judecării.

75. Astfel, având în vedere că Vreamea Valeriu a fost învinuit de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. *****. din Codul penal care, potrivit art. 16 din Codul penal, este una mai puțin gravă, perioada examinării cauzei penale în prima instanță și instanța de apel *****. – per total doi ani și nouă luni și că nu a fost supus măsurilor procesuale de constrângere, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție opinează că suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral, stabilită de instanța de fond prin hotărârea din 27 februarie 2023, reprezintă o compensare echitabilă și respectă principiul proporționalității și justul echilibru între valorile lezate și suma acordată.

76. Or, scopul acordării daunelor morale constă în realizarea, în primul rând, a unei satisfacții morale pentru suferințele de același ordin, și nu a unei satisfacții patrimoniale. Prejudiciul moral trebuie să fie compensatoriu, și nu punitiv.

77. Prejudiciul moral constă în efectul negativ suferit ca urmare a faptei ilicite a organului de urmărire penală, prin care s-a adus atingere unor drepturi personale nepatrimoniale. Astfel, daunele morale pot fi acordate în ipoteza în care se încalcă valorile ocrotite de legea fundamentală privind demnitatea, onorarea, și alte valori sociale. Pe de altă parte, deși este real că stabilirea quantumului despăgubirilor echivalente unui prejudiciu moral presupune o anumită aproximare, instanța trebuie să aibă criteriile de apreciere precum: consecințele negative suferite de cel în cauză pe plan fizic și emoțional, importanța valorilor morale lezate, măsura în care acestea au fost afectate, etc. Unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este și criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire.

78. Potrivit jurisprudenței CtEDO, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca, partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor (Baylor v. Italia 28 mai 2002, Selmouni v. Franța 28 iulie 1999, cauza Demicoli v. Malta 27 august 1991, §49).

79. În lumina celor relatate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de Ministerul

Justiției și de a admite recursul declarat de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea, cu casarea deciziei din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

81. Ținând cont de cele expuse supra și în temeiul art. 445 alin. (1) lit. f), alin. (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Respinge recursul declarat de Ministerul Justiției al RM, reprezentat de Daniel Pantea.

Admite recursul declarat de avocata Lungu Cristina, în interesele lui Valeriu Vreamea.

Casează integral decizia din 19 octombrie 2023 a Curții de Apel Chișinău și menține hotărârea din 27 februarie 2023 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, adoptată în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Vreamea Valeriu către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Procuratura Generală, privind repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală ale procuraturii, ale instanțelor judecătorești și compensarea cheltuielilor de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Gheorghe Stratulat

Oxana Parfeni